

mica d'alcohol, podríem parlar ja d'un Marlowe a la catalana. I podria haver-se iniciat el camí d'un thriller català. Malgrat algunes falles tècniques, la novella és prou atractiva i digerible com per dir que és un bon producte de consum.

Lectura a banda i banda de paret és la novella més recent d'aquest grup, segons la data de redacció i edició. També és la més pretensiosa des del punt de vista formal, perquè és, almenys teòricament, una novella sobre la novella. Representa un intent més de Pedrolo de contribuir a l'última tendència del gènere, que consisteix a qüestionar, alhora, el gènere novel·lístic i la novella que s'escriu (o hauria d'haver-se escrit) en aquell moment. *Lectura a banda i banda de paret* s'inscriu segons l'autor en el «tema de la paret» que ja l'obsessionava arran de la redacció de *Text/Càncer* (1973). Es divideix en dues parts: la pre-novella, és a dir, una sèrie de textos que defineix en un espai físic i uns personatges (habitacions, mobiliari, habitants/personatges, proveïdors, activitat, W.C. i vida sexual dels personatges), amb aclariments al marge que expliquen què ha motivat el text; i una sèrie de comentaris «científics», és a dir, un treball sobre el text: aclariments tècnics i estadístics, l'anàlisi de sis possibles diàlegs, diverses possibilitats d'escriptura de la novella, i un comentari sobre com podria escriure's la novella. En resum es planteja la problemàtica d'una paret que divideix dos

mons, dues famílies, entre els quals s'estableixen relacions antagòniques. L'aspecte més interessant és la possibilitat de veure com Pedrolo construeix la novella: l'estructuració dels temes i motius i el bateig dels personatges, detall sempre singular en les seves novel·les.

L'edició de l'obra completa de Pedrolo segueix el seu ritme, sense que, de moment, trobi la tutela d'una introducció crítica que ens expliqui el sentit del seu món narratiu. L'últim a publicar-se ha estat el segon volum de novel·les curtes que conté les publicades entre els anys 1956 i 1958: *Les finestres s'obren de nit*, *Introducció a l'ombra*, *La mà contra l'horitzó* i *Entrada en blanc*.

Ens trobem, de nou, davant d'una col·lecció de novel·les d'un dels més notables (si tenim en compte el gruix de la seva producció) autors de la nostra literatura. Però és un recull, aquest, de qualitat desigual, especialment pel que fa referència a la qualitat temàtica. De Manuel de Pedrolo sorprèn sempre, ja ho he dit al començament, la fecunditat narrativa i la facilitat per canviar de tema i de tècnica. De fet, els seus productes més interessants, i els més reeixits tècnicament, són aquells que reproduïen els models bàsics de consum com, per exemple, la novella policíaca.

ENRIC BOU

Josep PIERA: *Rondalla del retorn*. València, Eliseu Climent editor, 1978. (Col·lecció «3 i 4», núm. 37.) 153 ps.

Josep Piera (Beniopa, La Safor 1947), conegut entre nosaltres com a poeta (*Renou: la pluja ascla els estels* és de 1976, i *Presoners d'un parèntesi* és de 1978), se'ns revela ara com a novel·lista amb *Rondalla del retorn*, premi Andròmina de narrativa de 1977; una prova més, cal consignar-ho, de la puixança de la nova literatura valenciana, la qual, per cert, ofereix un índex elevat de conreu de la narrativa, un fet remarcable donada la precària infraestructura cultural del país, no precisament favorable ni a la producció ni a la difusió del gènere. En ocupar-nos de *Rondalla del retorn*, tot just començar detectem una circumstància de base que ve a corroborar la necessitat (diguem-ho així) d'una narrativa valenciana i, en concret, a justificar la mateixa existència de *Rondalla*. El títol ja ens en diu alguna cosa: és el tema del retorn, amb el qual gairebé sempre trobem implicat el tema dels orígens. La narra-

tiva valenciana hauria/ha d'aixecar acta de la seva realitat, l'ha de descobrir i presentar als seus lectors, feina en la qual l'escriptor i la seva societat poden (o no) sentir-se solidaris. *Rondalla del retorn* es justifica perquè participa d'aquest cadastre en triar el petit món de la Gandia de la guerra i de la postguerra. (Sóc conscient que a la base del meu raonament perviu una teoria de la novella, i de la literatura, prou antiga i discutida: la mimètica, a la qual, a més, suposo una acció social. Ara i aquí ja en tenim prou). El protagonista de *Rondalla del retorn* és un escriptor que, exiliat a França durant la dictadura franquista, torna a Espanya (el 1977), a Gandia, amb l'encàrrec d'escriure una novella sobre la postguerra; l'encontre amb el seu país i amb el seu passat, llocs i persones, el duen a una llarga introspecció (sobre el fet d'escriure, el passat personal i col·lectiu, els amics, etc.) amb la qual es barreja la decisió de recuperar

i elaborar una història manipulada. Els capítols dedicats al protagonista, contats des de la segona persona (I, IV, VII i IX), alternen amb els capítols dedicats a entrevistes amb testimonis de fets històrics (II, V, VIII) i amb els dedicats a contar escenes d'una infantesa i iniciació a la vida (III, VI i IX), els actors de les quals són una mena d'*alter ego* del protagonista (sembla que es tracta de la dramatització d'un company d'escola), que, potser en aquests fragments comença ja a construir la seva pròpia novella. Una relació triàdica els nivells de la qual s'imbriquen de manera progressiva fins a fondre's, encara que de manera parcial, en el capítol IX. És clar que aquesta estructuració rigorosa no supleix la relativa pobresa de les anècdotes emprades per l'autor, les millors de les quals són a la sèrie dedicada a la infantesa i les pitjors a la sèrie corresponent al protagonista (és una relliscada cap a la carrincloneria la seva relació amb la periodista-viatgera); algunes de les històries de la sèrie bèl·lica (del

tot reals, val a dir) podrien haver estat més aprofitades, condicionades com estan per la tècnica de l'entrevista. Un altre problema és el llenguatge: els escriptors valencians s'enfronten amb dificultats gravíssimes, una de les més importants de les quals és aconseguir un llenguatge narratiu ric, flexible, viu i actual. Piera adopta, i s'arrisca molt, diversos registres al llarg de la novella, i obté, és cert, resultats valuosos, però és de justícia constatar alguns titubeigs i solucions discutibles (fins en l'ortografia). *Rondalla del retorn*, altrament, deu molt a *Señas de identidad*, de Juan Goytisolo, en la tècnica, en la selecció d'anècdotes i d'arguments; però en pretén fer una adaptació genuïna i ho aconsegueix en part. El cert és que superar el model era prou difícil i, a més, les dificultats a resoldre en la mateixa novella eren tan grans que, satisfactòria com és a trossos la novella, no podem considerar-la, tanmateix, reeixida completament.

ENRIC SULLÀ

Joan RENDÉ: *Sumari d'homicida*. Barcelona, Selecta, 1978. (Col·lecció «Antílop», núm. 18.) 170 ps.

Joan Rendé (Barcelona 1943) ha obtingut amb la seva primera publicació, *Sumari d'homicida*, el Premi Víctor Català 1977. El llibre és un aplec de set contes i una novella breu que presenten la característica comuna de situar l'acció dins de les coordenades del fantàstic. Rendé aborda els seus temes des d'una perspectiva desafectada i distant, irònica en suma, la qual cosa li permet d'obtenir efectes còmics o grotescs quan li convé, a més de facilitar-li el control d'uns materials narratius poc estables. Sol inclinar-se cap a un tractament bonhomí, tendent a provocar el riure, per la qual cosa és tan eficaç la distorsió hiperbòlica, la deformació deliberada o la facècia excessiva: és el cas, per exemple, de *Mort d'amor a Maó* (allò que l'amant estima és el perfum d'una noia i no la noia en qüestió), *L'ocàs d'una verge vestida* (una noietta mor ofegada per un vestit que la ceneix massa) o *Notícia succincta d'assaig de fi de món* (una profecia que esdevé certa en fer-se pública i causar l'efecte que precisament volia impedir). En aquests contes podríem detectar models usats per Traba, Jordana o, més a prop, Calders i fins Peruchó, tota una línia prou remarcable dins de la narrativa catalana; però hi hauríem d'afegir la Mercè Rodoreda d'alguns dels contes recollits a *La meua Cristina*, sobretot aquells on elabora la temàtica de les transformacions o de les bruixes: s'hi atansa *El viatge etern* (història d'un home que, anul·lat el temps, cau dins d'una síndria per no sortir-ne). És

diferent el *Tractat de cavalleria*, una mena de faula en la qual gossos i cavalls comparteixen una saviesa insòlita per als humans. El conte que més s'acosta al terrible, una altra vena del llibre, és *La mala fi de la senyora Calamanda Boixallops*, on el protagonista ens conta com participa a transportar el taüt de la mencionada i descomunal senyora i els fets increïbles que s'esdevenen durant el breu trajecte fins el moment en què pren una decisió tremenda: engegar el taüt escales avall; el conte recull i elabora uns fets més o menys quotidians però els deforma i exagera fins al punt de convertir-los en una monstrositat. *Berta i els penjats* és el text més llarg i el que ofereix uns materials més diversos: sense voler provocar por, és la història d'una maledicció de conseqüències fatals per a la protagonista i els infortunats que hi tenen tracte; és un conte que, sobre una idea interessant, presenta falles de construcció i composició. En conjunt, una obra en la qual és palesa l'ambició de l'autor, que ha volgut treballar el món del fantàstic, ple de dificultats, que no sempre ha pogut superar; una certa falta d'habilitat al moment de construir, un llenguatge correcte però poc adequat a les històries narrades i un sentit de l'explicable ingenu i no gaire elaborat (en un terreny en què la subtilitat és gairebé obligada) són reserves que cal formular davant d'aquesta obra.

ENRIC SULLÀ